

FORFØRT AF FARVER

Pasteller fra Anna Ancher til P.S. Krøyer

P.S. Krøyer: *Skagensjægere*, 1898. Olie på lærred. ARoS Aarhus Kunstmuseum.

Pastellen på væggen er en skitse til maleriet lavet samme år. Pastel på papir

Syv jægere og deres hunde tager et velfortjent hvil i den høje marehalm efter en jagt på Skagen. P.S. Krøyer var selv en ivrig jæger, og her ser man ham i selskab med (fra venstre) hotelejer Degn Brøndum, arkitekten Ulrik Plesner, kunstneren Einar Hein, kæmner Johan Brodersen, overklitfoged Carl Frederik Dahlerup og kunstneren Michael Ancher i den mørkeblå jagtfrakke. Jægerne befinder sig i området omkring Skagens Nordstrand, hvor de fra den lille hedebakke har udsigt over det flade landskab. De sene år af sit liv brugte Krøyer primært pastelteknikken til kartoner og forarbejder til sine malerier i det store format. Den overordnede komposition i pastellen er meget lig det endelige maleri, selvom f.eks. en samling døde harer fra maleriet ikke er med i den store skitse. Krøyer lavede mange forarbejder til maleriet og tog også flere fotografier fra jagtturene, som han brugte som forlæg til værket, der i dag befinder sig på ARoS Aarhus Kunstmuseum.

Frants Henningsen: *Aftenstemning. Sæden køres ind*, 1886. Pastel på lærred

Den kornfyldte mark skinner som guld i aftenlyset, og over den svæver luftige lyserøde skyer på den blå himmel. Et par store halmstakke ligger i forgrunden og venter på at blive kørt ind af landmanden og hans arbejdende heste, som kan skimtes i landskabets baggrund. Frants Henningsen er mest kendt for sine socialrealistiske skildringer af underklassens barske tilværelse og vilkår. I den store lyse pastel præsenterer kunstneren dog et mere romantisk syn på bondelivet.

Edma Frølich Stage: *Portræt af Asa Withusen*, 1888. Tørpastel på lærred

En ung kvinde sidder med foldede hænder over det grønne bord og kigger drømmende ud i luften. Kvinden i portrættet er kunstneren Edma Frølich Stages stedsøster, Asa Withusen, der selv ejede værket frem til sin død. Med nedtonede farver og bløde strøg har hun gengivet den silkeklædte søster, hvis kjole næsten synes at flyde ud i bagvæggens brune nuancer. Med stor sanselighed har hun med pastelfarven gengivet lysets skær på kvindens hals og i silkekjolens mange folder. Edma Frølich Stage var datter af kunstneren Lorenz Frølich og arbejdede hovedsageligt med portrætter i pastel. Hun malede dog også opstillinger og blomsterbilleder i olie. I 1891 var hun med til at stifte Den frie Udstilling, hvor hun udstillede resten af sit liv, sidste gang i en alder af 87 år.

P.S. Krøyers store maleri *Sankt Hansblus på Skagen strand* fra 1906. Olie på lærred. Skagens Museum

P.S. Krøyer: *Skt. Hansblus på Skagens strand*, 1903. Pastel på papir

P.S. Krøyer malede den store pastel til maleriet *Sankt Hansblus på Skagen strand* i 1903, tre år før, maleriet stod færdigt. Værket er et monumentalt portræt over kunstnerkolonien, som boede og arbejdede i Skagen fra 1870'erne. Skagensmalerne genintroducerede den hedenske tradition med sankthansbålet på Skagen, og omkring det store bål er koloniens mest fremtrædende personligheder samlet. Værket er et af de få, hvor lokale skagboer og kunstnere ses i samme billede. Kunstnere som Holger Drachmann i den sorte kappe og Marie Krøyer, der læner sig op ad båden, er samlet i venstre side af billedet, imens kun kunstneren Lauritz Tuxen, der ses med sin skitsebog, blander sig med de lokale til højre i billedet. Typisk for Krøyer ses tre typer af lys i pastellen: fyrtårnets lys i det fjerne, lyset fra ilden og månelys, der reflekteres i havet. Det var ikke muligt at få fint tegnepapir i så store formater, og derfor har Krøyer brugt groft maskinpapir til den store pastel. Papiret er blevet utrolig porøst med årene. Derfor er pastellen netop blevet konserveret i foråret og sommeren 2018, og den vises nu for første gang efter konserveringen.

P.S. Krøyer: *Kunstnerfrokost i Skagen, 1909*. Pastel og kul på papir

I marts 1909, det sidste år af hans liv, udførte Krøyer denne kopi i pastel og kul af sit da 25 år gamle maleri *Ved frokosten*. Det var et år efter stiftelsen af Skagens Museum, og på dette tidspunkt tilhørte spisesalens billeder endnu hotelejer Degn Brøndum, der overvejede, om de skulle testamenteres til museet og indgå i samlingen. Pastellen kan have været tiltænkt Brøndums familie som en erstatning for maleriet. På billedet ses en række kunstnere i samtale over frokostbordet på Brøndum hotel i Skagen. Værten, hotelejer Degn Brøndum, er placeret i billedets midte, hvor han sidder til bords med nogle af de norske og svenske kunstnere, der var en del af kolonien. I baggrunden står Michael Ancher med sin riffel over skulderen. Nederst i billedet har Krøyer noteret alle navnene på de portrætterede personer under hvert individ: Danskerne Michael Ancher og Degn Brøndum, nordmændene Wilhelm Peters, Eilif Peterssen, Charles Lundh og Christian Krohg samt svenskerne Oscar Björk og Johan Krouthén. Krøyer malede mange billeder som dette, der viser kunstnernes tilsyneladende sorgløse og afslappede livsstil.

Anna Ancher: *Gammel kone ved sin rok, 1886-87*. Pastel på lærred

Anna Ancher malede mange billeder af kvinder optaget af stilfærdige aktiviteter som her, hvor skagboen Helene Andreasdatter Lønstrup, kendt som Gamle Lene, sidder fordybet i arbejdet ved sin rok. Ansigtet med de nedslåede øjne er skildret i profil, og om hovedet bærer hun en sort kyse. Hun er iført en farvestrålende rød bluse med hvid krave, der skiller sig kraftigt ud fra det mørke tøj, som hun normalvis er afbildet i. Vinduesruderne i baggrunden er løst skitseret i lyse grønne og blå nuancer, og gennem dem strømmer et varmt lys ind på den gule ten og Lenes hånd. Et andet lys kommer ind fra beskuerens rum og oplyser Lenes ansigt, så det står tydeligt frem i billedets centrum.

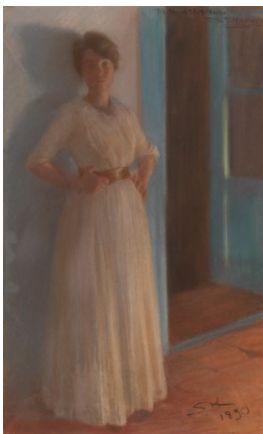

Anna Ancher: *Gammel kone, der læser*, (1882). Pastel på papir

Kvinden på billedet er den gamle skagbo Lene, som Anna Ancher udførte flere billeder af. Hendes rigtige navn var Helene Andreasdatter Lønstrup. Værket er den tidligste pastel af Ancher i samlingen og er udført kun to år efter, hun malede sin første pastel. I pastellen har Ancher zoomet tæt ind på den læsende kone, der sidder helt opslugt i sin egen verden. Hun er skildret i profil med et mørkegråt tørklæde om hovedet, der står i skarp kontrast til den bløde hvide baggrund. Fra højre falder lyset ind og oplyser dele af det skyggelagte ansigt og hænderne med den opslåede bog. Motivet med den læsende gamle kone anvendte Ancher flere gange, bl.a. i en tegning og et maleri fra samme år. I 1896 brugte hun det igen til sin første og eneste radering. Det var typisk for Ancher at male flere versioner af det samme motiv i forskellige teknikker.

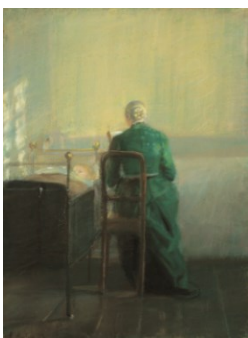

P.S. Krøyer: *Kunstnerens hustru. Aften ved lampelys*, 1890. Pastel på papir

Marie Krøyer står med hænderne i siden og ser mod os, imens hendes skygge rejser sig på væggen bag hende i lyset fra en lampe uden for billedet. Pastellen er malet på kunstnerparrets bryllups- og studierejse, som blandt andet gik til Italien. P.S. Krøyer havde den 15. august 1890 fået en indbydelse til at deltage i en pasteludstilling på Grosvenor Gallery i London samme efterår. Godt en måned senere sendte han tre pasteller afsted til England, heriblandt *Ved frokosten i Cività d'Antino* og portrættet af Marie. Pastelportrættet må Krøyer have lavet i anledning af invitationen fra London, og det kan være lavet som en gentagelse af et olieportræt, han malede af Marie i juli samme år inden afrejsen fra Amalfi.

Anna Ancher: *Forelæsning for den lille patient*, 1893. Pastel på lærred

Anna Ancher var eminent til at sammensætte farver og lysvirkninger til stemningsfulde billeder. Billedet af kvinden, der læser for det syge barn, er sammensat af få store farveflader: det brune gulv og møblerne i forgrunden, den grønne kjole og det hvide lagen i midten samt kvindens gule hår, der næsten går i et med væggen i billedets baggrund. Fra højre strømmer solstrålerne ind fra et vindue og lægger sig som lyse kvadrater over pigens seng. Vindueslysets aftryk på væggen var en af malerindens mest velkendte visuelle signaturer.

Anna Ancher: *Helga i sin legestue. Kunstnerens datter*, 1891. Pastel på lærred

Kunstnerens datter, Helga, står i legestuen i færd med at udsmykke vinduet med opfindsomme, farverige papirklip. Hun har stillet sig helt tæt på ruden, hvor lyset strømmer ind og oplyser det unge ansigt og de arbejdende hænder ved papiret. Anna Ancher var en af de første danske kunstnere, der tog pastelteknikken til sig, da den vandt ny popularitet sidst i 1800-tallet. Med pastelkridt kunne Ancher frembringe værker med stor farveintensitet og lysfylde. I billedet af datteren har hun ladet de blå, røde og grønne farver stråle frem på papiret. Farverne gentages i udklippene på ruden, i genskæret på vindueskarmen, i Helgas kjole og i de mange ting på bordet i billedets forgrund.

P.S. Krøyer: *Ved frokosten i Cività d'Antino*, 1890. Pastel på papir

I juli 1890 ankom P.S. Krøyer og Marie Krøyer til den lille bjergby Cività d'Antino syd for Rom, hvor kunstneren Kristian Zahrtmann tilbragte næsten hver sommer med sine elever og kunstnerkollegaer i årene 1890-1913. Her har Krøyer malet kunstnerfrokosten i Casa Cerroni, hvor de boede. Ved bordet sidder Zahrtmann tilbagelænet med en skive melon, Krøyer ser mod Marie, og bagerst sidder Zahrtmanns to elever, malerne Henry Lørup og Tom Petersen. Krøyer har i pastellen balanceret de kølige hvid-grå-blå toner mod de varme glødende farver i personernes ansigter, blomsterne og døråbningen med tjenestepigen i baggrunden.

P.S. Krøyer: *Maren Sofie*, 1883. Pastel på papir
P.S. Krøyer: *Maren Sofie*, 1883. Pastel på papir

For andet år i træk tilbragte P.S. Krøyer sommeren på Skagen i 1883. Han var ankommet året forinden, hvor han besøgte den allerede etablerede kunstnerkoloni i byen. Ligesom sine kunstnerkollegaer brugte han de lokale som modeller i sine værker. Her har han malet to pastelstudier af den unge skagenspige Maren Sofie Olsen set i forskellige positioner og belysninger. I det ene ser man pigen i skarp profil,

mens hun i det andet drejer hovedet en anelse væk fra os. Museets stifter, Heinrich Hirschsprung, købte de to portrætter i 1884, og de er de tidligste pasteller, vi kender til af Krøyer. Krøyers kollega Michael Ancher malede også Maren Sofie flere gange, både i portrætter og i større interiørscener.

Anna Ancher: *Pige der syr*, (før 1902). Pastel på papir

I billedet af pigen, der syr, ses lyskilden ikke, men de oplyste områder i rummet viser, at der er et vindue tæt ved. Solen glitrer som blå perler i det hvide sytøj og lader partier af den gule endevæg stråle af varme. Den glødende farvevirkning forstærkes af grene og blade, der kaster deres skygger i solstrålerne. Anna Ancher var en impressionistisk inspireret maler, som først og fremmest var optaget af farver og lys. Det væsentligste i motivet synes da også at være solens lys- og skyggeeffekter og det usædvanlige farvevalg. En raffineret detalje er bordkanten, der er malet som en orange streg, og reflekserne i urtepotten fra den hvide bordplade i baggrunden. Det var billeder som dette, der gjorde Anna Ancher kendt som lysets og solskinnets maler.

Anna Ancher: *Gammel Skagbo*, (ca. 1885). Pastel på papir

Billedet af den ældre, gråskæggede skagbo er mørkere end de lysfyldte billeder, Anna Ancher normalt forbindes med. Alligevel spiller lyset en afgørende rolle i det lille profilportræt, hvor mandens markante ansigtstræk træder frem fra mørket, mens øjnene forbliver skjulte i de dybe sorte øjenhuler. Anna Ancher var den eneste af skagensmalerne, som var født og opvokset på Skagen. Hendes tætte forhold til den nordjyske by afspejles i de mange intime og stemningsfulde billeder af byens indbyggere. Ofte lader hun beskueren komme helt tæt på de portrætterede personer ved at placere dem i billedets forgrund som her, hvor mandens profilvendte ansigt er parallelt med billedfladen.

Carl Thomsen: *Selvportræt*, 1887. Pastel på papir

Kunstneren ser hen over sin skulder og kigger direkte på os. Den ene side af ansigtet er henlagt i mørke under hatten, mens de klare blå øjne og det røde skæg står frem i lyset. Carl Thomsen har i selvportrættet brugt pastelfarven til at fremmane kontrasterne mellem lys og mørke og til at male hudens mange forskellige nuancer frem. Thomsen blev ligesom P.S. Krøyer og Frants Henningsen uddannet på Kunstakademiet i København af Frederik Vermehren og er særligt kendt for sine portrætter og stilfærdige genremalerier.

P.S. Krøyer: *Portræt af maleren Michael Ancher*, 1884. Bemalet gips

P.S. Krøyer: *Portræt af maleren Anna Ancher*, (1884). Bemalet gips